

מלבי"ם פרשת וישב

בראשית פרק מ, א-ב

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חֲטָאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְהֶאֱפָה לְאֲדֹנָיָהּ לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם:

(ב) וַיִּקְצֹף פְּרָעָה עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר הָאוֹפִים:

מלבי"ם בראשית פרק מ

(א) השאלות (א - כג)

למה פעמים אומר משקה ואופה ופעמים אומר שר המשקים ושר האופים, למה כפל לאדוניהם למלך מצרים, וכפל על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים...

חטאו משקה מלך מצרים והאפה. הנה חז"ל בארו שחטא המשקה היה שנמצא זבוב בכוס, וחטא האופה היה שנמצא צרור בהלחם. וכשנעוין בדיניהם הנה חטא האופה הוא פשיעה גדולה, וגם אופה אחר משרת לשר קטן יחשב לו זאת לפשע אם ימצאו עפר וצרורות בלחמו. אבל חטא המשקה הוא קל מאד, שהזבוב יפול בכוס לרוב והוא קרוב לאונס, והיה זה חטא גדול יען שהיה משקה המלך, שמצד זה גם חטא קטן לגדול יחשב, וז"ש שהמשקה חטא מצד שהוא משקה מלך מצרים, כי אצל אחר לא יחשב זה לחטא כלל, והאופה חטא מצד עצמו שהוא חטא גם אצל אופה אחר. אולם כשנדקדק בפ' זאת לפעמים יקראם בשם משקה ואופה, ולפעמים יקראם בשם שר המשקים ושר האופים, ומזה מבואר כפי שכבר העירו המפ' שהיה בחצר מלכותו של פרעה, כמו שהוא גם היום בחצרות המלכים, שהמלך ימנה שרים גדולים מרואי פניו, שר אחד יקרא שר המשקים שהוא יתן הכוס על כף פרעה לכבוד ולתפארת, ושר אחד יקרא בשם הכבוד שר האופים שהוא יביא על שלחן המלך מכל מאכל פרעה מעשה אופה, אולם השרים האלה שהם שרים גדולים ונכבדים לא יעסקו בעצמם לעשות היין ולאפות הפת, רק הם יש להם עבדים אומנים במלאכות אלה והם נאמנים לאדוניהם שנוכח לבם בטוח שלא יחטאו באומנותם, כי כל חטא ופשע שימצא בפת בג המלך וביין משתיו לא יעניש המלך את החוטא לבד רק את השר המופקד על זה מן המלך, שהוא קבל עליו אחריות של האומנים שהפקידו במקומו לעבוד עבודתו, עפ"ז ספר כי חטאו המשקה והאופה, שהם האומנים שמנו אותם השרים, ובאר ג"כ כי חטא המשקה היה קטן מחטא האופה ולא יחשב חטא רק מצד שהוא משקה מלך מצרים כנ"ל ובאר שחטא המשקה והאופה שהם האומנים היו לאדניהם, המשקה חטא לשר המשקים אדונו והאופה לשר האופים, ועקר החטא היה למלך מצרים, ועז"א במדרש רבנן אמרי שר המשקים זבוב נמצא וכו' לאדוניהם בתשמיש אדוניהם, ר"ל המשרתים הקטנים חטאו בתשמישם ואומנתם לאדוניהם, ר"ל לשר המשקים ושר האופים:

(ב) ויקצף. הנה הגם שכשנבחין חטא המשקה והאופה בבחינת העבדים היה חטא האופה גדול ביתר שאת מן חטא המשקה וכנ"ל, כשנבחין החטא בבחינת השרים חטא שר המשקים גדול מחטא שר האופים, כי שר האופים לא חטא מאומה, אחר שהוא אינו אופה את הפת בעצמו רק ע"י האופה, מאין היה לו לדעת כי נמצאו צרורות בהלחם, וא"כ הוא בעצמו לא חטא מאומה רק שהוא נכנס בערבות בעד האופה משרתו שהוא הוא החוטא ואשם, אבל שר המשקים חטא בעצמו שהלא היה יכול לראות את היין בכוס אם הוא נקי מזבובים, ולמה לא בדק את הכוס תחלה, נמצא שאם היה קצף פרעה על העבדים הקטנים היה קוצף על האופה בעצם וראשונה ועל המשקה אחריו כטפל ובלתי עקר בהחטא, אבל יען כי קצף המלך על שני סריסיו שהם השרים שהם הצריכים ליתן דין וחשבון ע"ז לפני המלך, היה עקר הקצף על שר המשקים שהוא פשע בעצמו, ואחריו על שר האופים, שלא חטא בעצמו רק מצד הערבות. והנה עקר ספור זה הוא להודיענו איך סבב ה' בהשגחתו המיוחדת סבובים שיעלה יוסף לגדולה, שזה נסתבב ע"י שקצף פרעה על עבדיו ונתנם במשמר ששם נמצא יוסף, ועי"כ נזכר אל פרעה, וכמ"ש במד' הקצף הקדוש ברוך הוא אדון על עבדיו כדי ליתן גדולה לצדיקים, פרעה קצף על עבדיו כדי לתת גדולה ליוסף, ואם היה יוסף פותר את החלום כפי מה שהיה ראוי לשני השרים האלה בדין ובמשפט, ששר המשקים יתלה על העץ ושר האופים יושב על כנו, לא היה יוסף עולה לגדולה, כי היו חושבים שפתר להם כן מפני שהסברא היתה נותנת שישפטו כראוי להם עפ"י חטאם, ששר המשקים היה חוטא יותר משר האופים, אבל אחר שפתר יוסף הפך ממה שהיה ראוי עפ"י היושר והסברא, ונתקיים כן, מזה ראו שהוא איש אשר רוח א-להים בו כמו שיתבאר, לכן צריך להקדים ההצעה הזו, שלפי עומק הדין היה ראוי ששר האופים יצא חפשי ושר המשקים יתלה, שזה היסוד הראשון לגדולת יוסף: